som er hans egentlige uttrykk, og han lengter tilbake til jazzen i New York, der han har sitt eget. Før krigen ble han kjent med fiolnisten Shea, som han lenge tror er omkommet. De møtes nå igjen. Et skipsforlis danner dramatisk høydepunkt i fortellingen. Hovedpersonenes gjenreise etter sine eksistensielle forlis er selve melodien.

Kjærligheten er et hovedtema – kjærligheten mellom mennesker, til musikk og til steder. Lengselen etter tilhørighet er et ledsagende tema, i dette finner hovedpersonen sin forløsning.

Bredesen er lege med praksis i Bergen. I sine miljøskildringer fremstår han som fortrolig og interessert. Kjennskapen til musikk er åpenbar, og formidlingen av denne blir drivende. Han er opptatt av sine figurer og får dem til å virke levende. Historien er god. Titlene henspiller både på musikkstykker og på hovedtematikk. Språket er generelt dagligdags, men gir et ujevnt inntrykk. Dette er romanens svakhet. Overtydigheten blir tidvis plagsom og lite elegant, hvilket da medfører assosiasjoner til føljetong- og krimsjangeren. Noen andre litterære grep gir heller en følelse av brudd enn av henførelse. Dette bedrer seg utover i romanen. Personenes karakterer og drama blir stående og griper.

Det er angitt at *Skyggelek* kan leses som en frittstående roman. Jeg vil tro det er en fordel å lese *Speilbilder* først.

Romanen er alt i alt leseverdig, men kan skje helst for dem med interesse for de karakteristika som er nevnt.

Nina Helene Alnes

Vinderen DPS
Diakonhjemmet Sykehus

Litteratur

1. Holte K. Musikalsk leseglede. Anmeldelse av: Bredesen Ø. *Speilbilder*. Tidsskr Nor Lægeforen 2007; 127: 936.

Vann – poetiske blikk

Ritland JS.

Vannmerker

47 s. Oslo: Aschehoug, 2009. Pris NOK 249
ISBN 978-82-03-19512-9

Jon Ståle Ritland er øyelege og forfatter. Han har tidligere utgitt diktsamlingen *Kroppsvistasjoner* (1). Enkelte minnes kanskje at Ritland alt som medisinstudent i Oslo publi-

serte dikt under signaturen «JSR». Da Æsculap intervjuet ham i 1991, uttalte han: «Jeg synes dikt er en måte å definere seg selv på, en måte å se hvor man står i forhold

til resten av verden» (2). Det er et slikt eksistensielt ståsted som også preger hans nyeste diktsamling *Vannmerker*.

Det formgivende prinsippet i *Vannmerker* er den kjemiske formelen for vann, hvilket gjenspeiles i samlingens tre deler: *H* (Hydrogenesis), 2, og *O* (ved sirkelens ende). Nok en gang trekker Ritland veksler på medisinsk innsikt i diktningen, men poesien er langt mer enn en lek med kjemiske og anatomiske begreper. Hans språklige univers preges av betraktninger over celleklumpers opprinnelse og menneskets opphav (i bokstavelig forstand). Vannet fremstår som en eksistensiell grunnbetingelse, noe som eksempelvis kommer til uttrykk i diktet *Før minnene skaper deg*: «havet pulserer i deg som dønningene mot en strand / det store kretsløpet og det lille / der hjertet søker ut av seg selv.»

Ritland frister oss inn i det poetiske laboratoriet med sin «krysspoesi» – dikt over to kolonner hvor det ikke alltid er like opplagt hva som er den «riktige» lesingen. Leseren må selv finne en vei gjennom teksten, og valg av perspektiv – horisontalt eller vertikalt – gir opphav til ulike betydninger der ulike tekstlige elementene interferer, lik bølger i vann.

Vannmerker er en diktsamling som synliggjør menneskers forbindelse til vannet, havet og kretsløpene, og hvor diktene inviterer til refleksjoner om opprinnelse, tilhørighet, bevegelse og flyktighet. De utfordrer oss i form og innhold, og under overflaten kan vi ane strømningene av en ny liturgi: Av vann er du kommet, til vann skal du bli.

Jan C. Frich

Institutt for helseledelse og helseøkonomi
Universitetet i Oslo

Litteratur

1. Frich JC. Molekylærbiologisk poesi. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 3252–3.
2. Molteberg E. JSR debuterer med flammer. Æsculap 1991; nr. 4: 13.

Kunsten å forstå migrene

Podoll K, Robinson D.

Migraine art

The migraine experience from within. 379 s, ill. Berkeley, CA: North Atlantic Books, 2008. Pris USD 35
ISBN 978-1-55643-672-7

Forbinder du migrene med noe tri-vielt og kjedelig, bør du kanskje lese dette. Migreneaura utgjør et bredt spekter av nevrologiske og nevropsykologiske symptomer. I 1870

foreslo Hubert Airy at den visuelle auraen ved migrene kunne representere et «veritabelt fotografi» av en sykkelig prosess i hjernen. I dag tror vi at denne prosessen er det elektrofysiologiske fenomenet «cortical spreading depression». Likevel er migrene en gåtefull tilstand.

Begrepet «migrenekunst» har tidligere vært omtalt i Tidsskriftet (1). Nå foreligger det altså en utgivelse basert på analyser av 562 tegninger og malerier av migrenøse opplevelser. Ved hjelp av drøye 300 illustrasjoner og omfattende tekst med nærmere 700 litteraturreferanser beskrives og tolkes symptomer. På denne måten formidles ikke bare migreneopplevelser, men også ideer om hvilke hjerneprosesser som kan være involvert. Hvordan sykdom kan bidra til menneskelig kreativitet og sågar religiøse og paranormale fenomener belyses også.

Noe av innholdet, inklusive ti sider om utav-kroppen-opplevelser, befinner seg i grenselandet mellom vitenskap og metafysikk. Forfatterne forsøker å gi rasjonelle forklaringer, og de trækker aldri over grensen til det useriøse. Et gjennomgående trekk er ønsket om å underbygge at en rekke fascinerende fenomener (cenesthopatia, macrosomatognosia, chromatopsia, autoscopia m.fl.) kan representere migreneaura, og at disse forekommer langt hyppigere enn det klinisk erfaring tilsier. Til tider er aurabegrepet utvannet, og av og til brukes begrepet «migrene» som symptombeskrivelse. Dette bidrar ikke til å styrke argumentasjonen.

En åpenbar innvending er at ulike kunstneriske metaforer for samme fenomen kan være benyttet, og at disse er tolket som ulike fenomener. Det refereres ofte til anekdotiske pasientbeskrivelser fra slutten av 1800-tallet, en tid da hysteri var en utbredt forklaring på nevropsykologiske fenomener. At etiologien i enkelte tilfeller kan ha vært migrene, er nok sannsynlig, men andre tilstander som delir, psykose eller epilepsianfall kan ikke alltid utelukkes. Ifølge skeptikere finnes det ingen vitenskapelige rapporter om komplekse hallusinasjoner der gjeldende kriterier for migrene med aura er oppfylt eller der migrenen ikke er komplisert av epilepsi. Migrenekunstnerne som er beskrevet her, er ikke diagnostisert, og komorbiditet er følgelig ikke beskrevet. Når alt dette er sagt, er *Migraine art* både en kunstbok og en lærebok – med flott gjen-gitte illustrasjoner og en velformulert, om enn noe traust, saklig begrunnet tekst.

Denne utgivelsen kompletterer et område av medisinen der det fortsatt er svært begrenset kunnskap. Den er et viktig bidrag til å unngå uheldig medisinsk reduksjonisme, og gir nødvendig innsikt for bedre å forstå migrene som sykdomstilstand og kulturelt fenomen. For å sitere Jonah Lehrer: «Vitenskapen trenger kunsten for å ramme inn mysteriet, men kunsten trenger vitenskapen for at ikke alt skal være et mysterium.» *Migraine art* er et omfattende,